

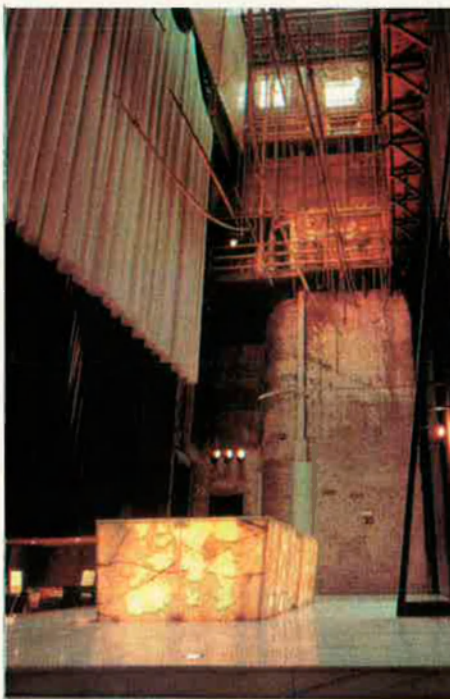
El fracàs de la psicologia

Algun dia la psicologia serà una assignatura obligatòria a les escoles. Segurament no n'hi ha d'altra que pugui ser més important que aquesta. La psicologia és la ciència que tracta del comportament humà i, com a conseqüència, del que haurien de ser unes "tècniques de la felicitat".

De moment, però, sembla que el domini d'aquest coneixement i d'aquelles suposades tècniques és lluny. Evidentment, l'ésser humà no s'entén a ell mateix i el seu comportament, considerat tant des del punt de vista individual com jutjat col·lectivament, deixa força a desitjar. A un teòric visitant intel·ligent que vingués d'un altre món li costaria molt de comprendre aquesta humanitat, conflictiva i desorganitzada. I comprovaria que les persones, analitzades una per una, es mostren molt sovint desconcertades i infelices.

Si la psicologia és la ciència que tracta del comportament humà, hauríem d'esperar que hagués ajudat a una millora d'aquest comportament. Les ciències de la natura, de la física a la biologia, han contribuït a dominar la natura. L'home, en canvi, no sembla haver aconseguit millorar ni poc ni molt la seva conducta. Ni tan sols, moltes vegades, ha avançat en el descobriment de les seves pròpies motivacions. L'antic "coneix-te a tu mateix", de Critó, continua sent un ideal difícil d'assolir. En gran mesura, els homes no es coneixen ni es posseeixen a ells mateixos. En són aliens i estan alienats, en el més profund sentit de la paraula.

S'ha convertit en un tòpic moltes vegades repetit l'afirmació que mentre aquelles ciències de la natura han avançat amb passes de gegant, les ciències humanes continuen ancorades en el passat. El psicòleg americà William James deia al seu temps que la psicologia no era encara una ciència, sinó tan sols "una esperança de ciència". Quasi un segle més

ARXIU

tard podria possiblement mantenir-se aquesta afirmació.

I no és que durant tots aquests anys no s'hagi fet res. Hi ha hagut investigacions i treballs en abundància, intuïcions i teories genials, avenços importants en fisiologia cerebral i nerviosa. Però la principal característica global ha estat i és encara la divisió en escoles i tendències, sempre curiosament més entossudides a marcar originalitats i diferències entre elles que a buscar els possibles punts de coincidència. Amb això, la falta d'un "tronc comú" de doctrina científica, d'una teoria global, és la primera gran manca de la psicologia com a ciència.

Els psicoanalistes i els reflexòlegs s'odiaven mútuament. Els psicoanalistes, per la seva banda, no van cessar de dividir-se entre ells, mentre els "científics" conductistes marcaven distàncies amb els reflexòlegs, i els reflexòlegs (d'altra

banda, no gaire apreciats ni tan sols coneguts als països occidentals), consideraven poc científics tots els altres. Les escoles "innatistes" menyspreaven els "ambientalistes", de la mateixa manera que tots els partidaris de l'aprenentatge obliden massa sovint les incògnites de la poderosa herència. Tots ells han dit coses molt interessants i, sovint, no precisament oposades. ¿Per què, per posar un exemple, hi ha defensors de la medicina corticovisceral que consideren les seves concepcions tan distintes a les de la medicina psicossomàtica?

Els psicòlegs que s'han mostrat més eclèctics han estat sempre els que s'han d'enfrontar diàriament a les conductes problemàtiques. Els psicòlegs mèdics, els que tracten les dolències mentals, combinen sovint i pragmàticament la psicoteràpia amb les tècniques de condicionament, amb l'administració de medicaments...

També pels psicòlegs mèdics el desconcert és total. Administren, per exemple, aquestes drogues perquè en coneixen l'eficàcia, però ignoren les raons d'aquesta eficàcia, descoberta quasi sempre empíricament, és a dir, per casualitat. I en definitiva, la psiquiatria ignora les causes de quasi totes les malalties (esquizofrènia, fòbies i compulsions, paranoia, depressió...), segons els símptomes que presenten els trastorns de conducta. Però aquests noms no són massa clars i, en definitiva, moltes vegades no saben si estan donant el mateix nom a coses diferents o diferents noms a la mateixa cosa.

¿Per a què serveix en aquests moments la psicologia? La seva influència és ben petita. S'utilitza a nivell divulgatiu per donar bons consells (dictats més pel bon sentit personal que per una teoria "científica"); per seleccionar personal (sobretot, per descartar ràpidament i amb no massa seguretat els que se suposen inadequats per una feina concreta); per

alleujar símptomes de malalties mentals... Hi ha especialistes en psicologia criminal i especialistes en esport, psicòlegs que tracten la gent gran i psicòlegs infantils... Però la sensació d'impotència és sovint el sentiment que els acompanya.

Aquests últims, per exemple, en el cas d'un infant-problema tenen quasi sempre la clara consciència que haurien de començar per tractar i guarir els pares, el medi familiar, que serà sovint la causa que el nen estigui condemnat a ser desgraciat per sempre.

Realment, és tota la societat la que hauria de ser tractada per frenar aquesta cadena de contagi, de fabricació de males-tar. Sabem ja que tots i cadascun de nosaltres podríem millorar. Més enllà de la neurosi-immaduresa que tots patim (de la gent que no sabem enfrontar-nos adequadament a la realitat...), més enllà de la psicosi-infantilisme (de les ocasions en què perdem de vista aquesta realitat...) hauria d'haver-hi un camí de progrés, que ara sembla llunyà.

Ignorem encara massa coses elementals sobre el nostre funcionament: què és el pensament i com podem millorar-ne els resultats; com podem conèixer els nostres veritables sentiments sobre les coses i com governar-los; quina és la base fisiològica de tot plegat... Sabem que aquesta base és al cervell, però no anem gaire més enllà.

Mentre esbrinem tot això, hi ha, però, una tasca a fer en l'elaboració d'aquell "tronc comú" de coneixements que ara ja existeixen. I per descomptat, podríem ensenyar a les escoles, basat en el que ja sabem sobre la conducta humana, unes normes que ens fessin més estables i segurs, més agradables per als altres; podríem impartir una assignatura modestament batejada com a "higiene mental", però que seria bastant més important que totes les mesures d'higiene física que tant ens preocupen, més transcendental per a la felicitat de l'individu que aquesta.

L'última pregunta és: si això és així, ¿per què ni tan sols està plantejat com a intent? Aquest és el veritable fracàs de la ciència psicològica: no haver estat capaç fins ara de convèncer la societat sobre la necessitat de la seva divulgació universal. Ni tan sols sobre la seva possible capacitat per a millorar-la.

Lluís Jordà Lapuyade
Psicòleg

Contra el guiatge de les patums

ENTENENT per guia la figura del soldat suposadament més ben plantat que els altres i sobre les evolucions del qual tothom ha de reglar els seus moviments, i per patum no necessàriament la mítica i folklòrica de Berga, sinó la igualment folklòrica però més secular dels qui a casa nostra pretenen ser expressió de la nostra consciència crítica, models de conducta ètica del país i factors dels gustos estètics del ciutadà consumidor de cultura.

CONSIDERANT que cada vegada, malgrat la crisi que segons diuen ho afecta tot, són més abundoses aquestes dues, més que figures de la consciència dissortada, dissortades figures de la consciència.

EXPOSEM a continuació, respectuosament, algunes de les raons de la nostra insubmissió, per si a algú interessa, cosa que sincerament dubtem.

—No ens agrada desfilat ni marcar el pas ni que ningú regli els nostres moviments. Preferim entrebancar-nos sols o, fins i tot, estar-nos quietes.

—No tenim cap necessitat de ningú que s'equivoqui per nosaltres. Ja sabem equivocar-nos tots sols.

—No ens interessa gens ni mica que ens vulguin imposar, si no vols per força, lectures descaradament ideològitzades de conceptes com el del "bé de la col·lectivitat". Sobretot si amb això pretenen reprimir el nostre lliure albir d'individus més o menys racionals.

—No estem disposats a consentir que ningú ens assenyali el camí que hem de seguir ni que ens dissenyi com han de ser la societat i el país on hem de viure. Ens produeixen al·lèrgia els dirigistes. La llibertat no admet mestratges.

—No ens sembla gens acceptable que ens titllin d'irresponsables, precisa-

ment aquells qui s'han distingit manta vegades per no voler assumir les seves pròpies (ir)responsabilitats.

—No creiem que la "veritat" hagi de ser objecte de prèdica ni que s'hagi d'escriure en caixa alta, ni que serveixi de res proclamar-la des de cap trona. La veritat és clarament un objecte de recerca, esmunyedís i molt probablement inabastable.

Miquel Porta Perales
Escriptor